

Sygn. akt V CZ 19/11

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa Cechu Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości

w K.

przeciwko Zakładowi Elektroenergetycznemu Spółce Akcyjnej

w G.

o przywrócenie stanu nieruchomości zgodnego z prawem i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 13 maja 2011 r.,

zażalenia strony powodowej na orzeczenie o kosztach, zawarte w wyroku Sądu

Okręgowego

z dnia 21 grudnia 2010 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Strona powodowa wносиła o zobowiązanie strony pozwanej do zaprzestania naruszeń i przywrócenia stanu zgodnego z prawem przez usunięcie podziemnych kabli elektroenergetycznych należących do strony pozwanej, ułożonych na nieruchomości strony powodowej oraz o zasądzenie od strony pozwanej kwoty 44 20,03 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jej nieruchomości w zakresie tych urządzeń. Wносиła też o zasądzenie kosztów procesu.

Strona pozwana wносиła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2010 r. Sąd Rejonowy w K. zasądził od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 33 374,33 zł z ustawowymi odsetkami, oddalił powództwo w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu.

Rozpoznając apelacje obu stron Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 21 grudnia 2010 r., w wyniku apelacji strony pozwanej, zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji i obniżył zasądzoną należność do kwoty 7 227 zł z ustawowymi odsetkami oraz stosownie do tego rozstrzygnął o kosztach procesu za pierwszą instancję, oddalił apelację strony pozwanej w pozostałej części a apelację strony powodowej w całości, zasądził od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 2 064 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego oraz nakazał pobrać od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 240 zł, a od strony pozwanej kwotę 67,44 zł tytułem nie uiszczonych kosztów opinii biegłej.

Uzasadniając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy wskazał, że orzeczenie to oparł na art. 100 k.p.c., stosunkowo rozdzielając koszty, stosownie do stopnie wygrania sprawy przez każdą ze stron (22% i 78%).

W zażaleniu na powyższe rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego strona powodowa zarzuciła naruszenie art. 102 k.p.c. przez pominięcie względów słuszności i oparcie się wyłącznie na zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu przy rozstrzyganiu o kosztach postępowania,

podczas gdy okoliczności faktyczne sprawy nakazywały indywidualną ocenę przyczyn i podstaw zmiany rozstrzygnięcia w postępowaniu apelacyjnym.

Wskazała, że okoliczność, iż do oddalenia apelacji powoda doszło dlatego, że dopiero Sąd drugiej instancji na podstawie własnej oceny przyjął większy zakres korzystania z nieruchomości przez powoda, niż przez pozwanego oraz uznał, iż żądanie usunięcia urządzeń, aczkolwiek uzasadnione prawnie, jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego – uzasadniała zastosowanie w sprawie art. 102 k.p.c., w świetle stanowiska Sądu Najwyższego zajętego w orzeczeniach z dnia 13 listopada 1973r, II PZ 49/73 i z dnia 19 sierpnia 2010r. IV CZ 50/10, tym bardziej, że to zachowanie samego pozwanego doprowadziło do wszczęcia postępowania.

Wnosiła o zmianę zaskarżonego postanowienia i obciążenie kosztami postępowania apelacyjnego strony pozwanej ewentualnie wzajemne zniesienie kosztów tego postępowania oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz strony powodowej zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 102 k.p.c. jest wyjątkiem od przewidzianej w art. 98 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu i dopuszcza, w wypadkach szczególnie uzasadnionych, nie obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu albo zasądzenie od niej tylko części tych kosztów. Jako przepis o charakterze wyjątkowym musi być wykładany ściśle, co oznacza, że dopuszczalne jest tylko odstąpienie od zasądzenia od strony przegrywającej całości lub części kosztów procesu należnych przeciwnikowi wygrywającemu sprawę, natomiast nie jest dopuszczalne na jego podstawie zasądzenie od strony wygrywającej kosztów procesu poniesionych przez stronę przegrywającą, jak żąda tego strona powodowa w zażaleniu.

Także użyte w art. 102 k.p.c. pojęcie „wypadek szczególny” musi być rozumiane ściśle: jako rzeczywiście wyjątkowe, niecodzienne okoliczności podmiotowe lub przedmiotowe sprawy, uzasadniające, ze względów słuszności i zasad współżycia społecznego, nieobciążenie strony przegrywającej kosztami procesu, przy czym, zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego,

skorzystanie z tej możliwości jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu orzekającego i do jego oceny należy stwierdzenie, czy występuje szczególnie uzasadniony wypadek pozwalający na zastosowanie tego przepisu (porównaj między innymi orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2006 r. III CK 221/05, z dnia 27 maja 2010 r. II PK 359/ i z dnia 3 lutego 2010 r. II PK 192/09).

Wskazane przez stronę powodową w zażaleniu okoliczności nie mogą być uznane „wypadek szczególny” w rozumieniu art. 102 k.p.c.

Wbrew twierdzeniom skarżącej, to nie dopiero Sąd drugiej instancji oddalił powództwo na podstawie art. 5 k.c. w zakresie żądania usunięcia urządzeń przesyłowych, lecz uczynił to już Sąd pierwszej instancji, natomiast Sąd odwoławczy oddalił apelację strony powodowej oceniając to żądanie jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Dokonanie oceny prawnej roszczenia, także z punktu widzenia zasad art. 5 k.c. i w wyniku tego oddalenie apelacji należy do orzeczniczych uprawnień Sądu drugiej instancji i jako takie nie może być uznane za okoliczność wyjątkową i „wypadek szczególny” w rozumieniu art. 102 k.p.c. Powołane w zażaleniu postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 1973 r. II PZ 49/73 nie dotyczy sytuacji, jaka miała miejsce w rozpoznawanej sprawie, odnosi się bowiem do orzeczenia sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo na podstawie art. 5 k.c.

Podobnie należy ocenić oddalenie części roszczeń wobec uznania za uzasadniony zgłoszonego zarzutu przedawnienia jak również oddalenie części roszczeń w wyniku dokonania, innej niż Sąd pierwszej instancji, wykładni przepisów stanowiących podstawę prawną roszczeń i w konsekwencji innej oceny zakresu uzasadnionych roszczeń strony powodowej. Wykładnia i stosowanie przepisów prawa materialnego do ustalonego stanu faktycznego jest ustawowym obowiązkiem Sądu drugiej instancji, który obowiązany jest dokonywać tego z urzędu. Nie może być zatem uznane za „wypadek szczególny”, uzasadniający zastosowanie art. 102 k.p.c. Nie stanowi także „rozstrzygnięcia sporu wyłącznie na podstawie, którą sąd uwzględnił z urzędu”, a zatem nie odnosi się do niego stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w powołanym w zażaleniu postanowieniu z dnia 19 sierpnia 2010 r. IV CZ 50/10.

„Wypadkiem szczególnym” nie jest także podniesiona w zażaleniu okoliczność, że to zachowanie strony pozwanej doprowadziło do konieczności wytoczenia powództwa. Z reguły bowiem, to zachowanie pozwanego, naruszające interes prawny powoda, jest przyczyną wytoczenia powództwa.

W rozpoznawanej sprawie nie zachodziły żadne wyjątkowe okoliczności, uzasadniające zastosowanie art. 102 k.p.c., a zatem rozstrzygnięcie przez Sąd Okręgowy o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 100 k.p.c. było uzasadnione.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie.